

ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

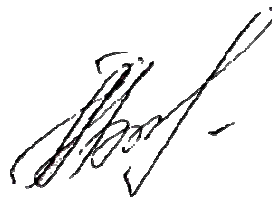
БЕРБЕЦ ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

УДК [371.134:6(07)](043.3)

**ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ САМОСТІЙНОЇ ТВОРЧОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія і методика навчання технолог

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Коберник Олександр Миколайович,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
завідувач кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Титаренко Валентина Петрівна,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка,
декан факультету технологій та дизайну;

кандидат педагогічних наук, доцент
Кільдеров Дмитро Едуардович,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
завідувач кафедри теорії і методики
технологічної освіти, креслення
та комп'ютерної графіки

Захист відбудеться 30 листопада 2015 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 28 жовтня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.П. Малезик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена модернізацією змісту та методики технологічної підготовки, що ставить за мету формування в учнів уміння самостійної творчої роботи, досвіду самостійної навчально-трудової діяльності і є одним із засобів підвищення якості навчання.

Це визначає необхідність спрямованості навчального процесу на формування у підростаючого покоління насамперед досвіду самостійності у різних видах життєдіяльності. Учитель має сприяти розвитку в учнів механізмів творчої самореалізації, самоосвіти, самовиховання, саморозвитку, саморегуляції, необхідних для становлення особистості, здатної без сторонньої допомоги оволодіти знаннями і способами діяльності, вміннями і навичками під час подальшого їх використання й удосконалення на практиці. Ці якості особистості безпосередньо формуються й у процесі навчально-трудової діяльності учнів. Тому одним із пріоритетних завдань сучасної технологічної освіти є створення і використання таких освітніх технологій, які стимулюватимуть учнів до самостійної творчої предметно-перетворювальної діяльності.

Ця проблема набуває особливої актуальності у зв'язку з необхідністю диференціації технологічної підготовки учнів в умовах упровадження нових Державних стандартів освітньої галузі "Технології", в основу яких покладено компетентнісний та особистісно орієнтований підходи. У цьому документі значна увага приділяється ролі самостійної творчої діяльності у навчальному процесі. Це особливо важливо у зв'язку зі зменшенням кількості годин на технологічну підготовку учнів у загальноосвітній школі.

Аналіз теорії і практики формування в учнів досвіду самостійної творчої діяльності у процесі трудового навчання свідчить про те, що існує низка суперечностей між: посиленням уваги суспільства до проблеми формування творчої й самостійної особистості та недостатнім використанням потенціалу технологічної підготовки при розв'язанні цієї актуальної проблеми; об'єктивною потребою в переорієнтації вектора шкільної освіти на підвищення рівня сформованості досвіду самостійної творчої діяльності підлітків та відсутністю ефективної методики формування цього особистісного утворення у процесі трудового навчання; необхідністю підвищення рівня сформованості в учнів 5-9 класів досвіду самостійної творчої діяльності та застосуванням для цього лише традиційних засобів і технологій навчально-трудової діяльності.

Різним аспектам організації самостійної творчості школярів на уроках трудового навчання присвячено низку наукових праць. Так, категорія самостійності завжди була об'єктом уваги з боку дидактики, психології та методики навчання технології. Зокрема, визначенню поняття самостійної роботи присвячені публікації А. Алексюка, В. Буряка, П. Підкасистого, О. Савченко та ін.; визначенням класифікаційних ознак самостійної роботи

займалися Г. Асонова, І. Малкіна, В. Онищук, Г. Усова; форми та шляхи організації самостійної роботи учнів знайшли відображення у дослідженнях Н. Герман, А. Коленко, Н. Ничкало, М. Сенік, Н. Тягунова; у загальнодидактичному контексті проблема самостійної роботи школярів досліджувалася Ю. Бабанським, М. Корцем, Н. Мойсеюк, М. Фіцулою та ін.

Важливість виховання самостійності учнів у процесі технологічної підготовки підкреслюють у своїх наукових працях П. Дмитренко, Д. Кільдеров, О. Коберник, М. Лейкін, О. Пелих та ін. З процесом трудового навчання поєднують певні аспекти формування самостійності школярів О. Ващук, Г. Ігнатенко, І. Кривда, Г. Левченко, В. Мадзігон, В. Оршанський, А. Терещук, Г. Терещук, В. Титаренко, Д. Тхоржевський, Б. Шлейн, А. Цина та ін.

Рядом науковців у галузі психологічної науки (Л. Божович, І. Булах Т. Драгунова, Д. Ельконін, А. Липкіна, Д. Фельдштейн та ін.) стверджується, що саме підлітки вважають себе дорослими і самостійними, що зумовлюється якісними зрушеннями у розвитку їхньої самосвідомості. Усвідомлення себе дорослим і самостійним, з одного боку, суперечить фактичним можливостям підлітка, з іншого – ставлення до нього дорослих не відповідає його новому уявленню, тому він усіма доступними засобами прагне до незалежних і самостійних дій, індивідуальних виявів у поведінці та діяльності. Через відсутність необхідного досвіду самостійної діяльності у підлітків виникають численні життєві проблеми, а це доводить, що саме підлітковий вік є найбільш сензитивним періодом для формування досвіду самостійної творчої навчально-трудої діяльності.

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць з означеної проблеми, в яких розглядаються різні аспекти самостійної та творчої навчально-трудої діяльності школярів, низка питань, пов'язаних з формуванням досвіду самостійної творчої діяльності учнів 5-9 класів у процесі технологічної підготовки, залишається недостатньо вивченою. Окрім цього проблема загострилася у зв'язку з модернізацією змісту та методики технологічної підготовки учнів у загальноосвітній школі.

Отже, актуальність проблеми, її наукове та практичне значення, наявні суперечності й визначили тему дисертаційного дослідження: **“Формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів основної школи у процесі технологічної підготовки”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з тематичним планом науково-дослідної роботи кафедри технологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини “Модернізація змісту, форм і методів навчання технологій у загальноосвітніх навчальних закладах” (номер державної реєстрації 0112U000173). Тему дисертації затверджено вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

(протокол № 10 від 27.04. 2010 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні при НАПН (протокол № 9 від 29.11.2011 р.).

Мета дослідження – на основі узагальнення теоретичних положень дослідження обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-методичних умов формування в учнів основної школи досвіду самостійної творчої діяльності у процесі технологічної підготовки.

Для досягнення мети сформульовані такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати сучасний стан проблеми в теорії і практиці технологічної підготовки учнів 5-9 класів та уточнити змістовий аспект ключових понять дослідження.

2. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості досвіду самостійної творчої діяльності в учнів основної школи.

3. Розробити структурно-функціональну модель формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів 5-9 класів у процесі технологічної підготовки.

4. Обґрунтувати та експериментально перевірити організаційно-методичні умови формування досвіду самостійної творчої діяльності підлітків на уроках трудового навчання.

Об'єкт дослідження – технологічна підготовка учнів у загальноосвітній школі.

Предмет дослідження – організаційно-методичні умови формування в учнів 5-9 класів досвіду самостійної творчої діяльності у процесі технологічної підготовки.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають концепція творчості у психологічному (А. Брушлинський, Л. Виготський, С. Рубінштейн, В. Крутецький, В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Роменець та ін.) і педагогічному (В. Андреев, Л. В'яткин, М. Кларин, І. Колесникова, Т. Кудрявцев, І. Лернер та ін.) аспектах; теоретичні положення філософських, психолого-педагогічних (Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та інші) та методичних (А. Беліков, В. Буряк, П. Маланюк, С. Трубачева) наукових джерел про особистість як сукупність усіх соціальних відносин, загальнонаукові положення про процес формування самостійності (М. Дідора, Н. Плюхіна, Г. Романова, Н. Терещенко), про природу самостійної діяльності людини (М. Бужський, В. Іванов, О. Пелих, О. Савченко) та її організацію (П. Гапонов, П. Дмитренко, Г. Ігнатенко, А. Кочетов); про закономірний зв'язок процесу навчання із самостійною діяльністю (С. Григулич, Т. Лобода, В. Оршанський), сутність технологічної підготовки учнів (О. Авраменко, О. Коберник, В. Мадзігон, В. Сидоренко, В. Стешенко, А. Терещук, Г. Терещук, Д. Тхоржевський та ін.).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань на всіх етапах дослідження застосовувався комплекс **методів**: *теоретичних* (порівняння, аналіз, синтез психолого-педагогічної, філософської та методичної літератури з теми дослідження, всебічне вивчення педагогічного досвіду процесу формування досвіду самостійної діяльності на уроках трудового навчання в загальноосвітній школі) з метою уточнення ключових понять дослідження, виявлення причин, які гальмують процес формування у підлітків даного особистісного утворення; *емпіричних* (діагностичні: опитування, бесіда, інтерв'ю; обсерваційні: пасивне і активне спостереження; прогностичні (метод незалежних характеристик та експертної оцінки); педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) – для визначення рівнів сформованості в учнів 5-9 класів досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності у процесі технологічної підготовки; *статистичних* (методи математичної статистики) – для перевірки достовірності отриманих результатів дослідження.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі загальноосвітніх навчальних закладах м.Умань та Уманського району Черкаської області, Теплицького району Вінницької області, Гайворонського району Кіровоградської області, Ставищенського району Київської області та Миколаївського району Одеської області. Дослідженням на різних його етапах було охоплено 519 учнів основної школи, 58 вчителів технологій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

– *вперше* обґрунтовано організаційно-методичні умови формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів основної школи у процесі технологічної підготовки (усвідомлення необхідності самостійної творчої діяльності як невід'ємної складової технологічної підготовки учнів у сучасній школі; забезпечення формування в підлітків позитивної мотивації до самостійної творчої навчально-трудова діяльності; удосконалення навчально-методичного забезпечення організації самостійної творчої діяльності учнів на уроках трудового навчання; використання інноваційних педагогічних технологій та інформаційно-комунікаційних засобів у процесі організації самостійної творчої навчально-трудова діяльності учнів 5-9 класів); розроблено структурно-функціональну модель формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів 5-9 класів у процесі технологічної підготовки, яка визначає мету, принципи, організаційно-методичні умови, етапи, засоби, методи, технології та результат; визначено критерії, показники і виявлено рівні сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності в учнів основної школи;

– *уточнено* сутність поняття “досвід самостійної творчої діяльності” як комплекс знань й умінь учнів раціонально планувати, організовувати та

успішно виконувати індивідуальні навчально-трудова завдання творчого характеру за умов використання нестандартних підходів та відсутності безпосередньої допомоги з боку вчителя технологій;

– подальшого розвитку набули засоби та технології формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів основної школи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та упровадженні робочих зошитів для самостійної роботи учнів 5-9 класів, методики діагностування сформованості у школярів досвіду самостійної творчої діяльності, системи індивідуальних навчально-трудова завдань творчого характеру та проектів для уроків трудового навчання, які можуть бути використані вчителями технологій у практичній професійній діяльності, розробці методичного посібника для вчителів загальноосвітньої школи “Формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів на уроках трудового навчання”.

Результати дослідження можуть бути використані під час читання навчальних дисциплін “Основи теорії технологічної підготовки учнів”, “Методика навчання технологій в основній школі” у вищих педагогічних навчальних закладах та в системі післядипломної освіти.

Результати дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів: №3, №9, №10, №11 та №14 м. Умані (довідка № 01-02/820 від 26.05.2015 р.), Родниківської загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Т.Г. Шевченка Уманського району Черкаської області (довідка № 121 від 03.06.2015 р.); Теплицької загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 (довідка № 45 від 28.05.2015 р.), Степанівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Теплицького району Вінницької області (довідка № 72 від 29.05.2015 р.), Гайворонського міжшкільного навчально-виробничого комбінату Кіровоградської області (довідка № 01-58/1 від 27.05.2015 р.); Ставищенського навчально-виховного комплексу “Загальноосвітня школа I-III ступенів – педагогічний ліцей” №1 Київської області, Бесідського навчально-виховного комплексу “Загальноосвітня школа I-III ступенів-дитячий садок”, Гейсиської загальноосвітньої школи I-III ступенів, Красилівського навчально-виховного комплексу “Загальноосвітня школа I-III ступенів-агротехнічний ліцей” ім. М.І. Савельєва, Розкішнянської загальноосвітньої школи I-III ступенів Ставищенського району Київської області (довідка № 486 від 20.05.2015 р.); Миколаївського навчально-виховного комплексу “Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад”, Левадівська загальноосвітня школа I-III ступенів імені С.І. Олійника, Олексіївський навчально-виховний комплекс “Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад” Миколаївської районної ради Одеської області, Скосарівський навчально-виховний комплекс “Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад”,

Андрієво-Іванівський навчально-виховний комплекс “Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад”, Шабельницький навчально-виховний комплекс “Загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад”, Петрівський навчально-виховний комплекс “Загальноосвітня школа I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад” Миколаївського району Одеської області (довідка № 518 від 22.05.2015 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження апробовані на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема: *міжнародних* – “Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми” (Вінниця, 2012); “Сучасні тенденції використання дидактичних ідей Яна Амоса Коменського” (Умань, 2012); “Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи” (Хмельницький, 2013); “Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми” (Київ-Вінниця, 2014); “Розвиток національної економіки: теорія і практика” (Івано-Франківськ, 2015); *всеукраїнських* – “Проектна технологія: теорія, історія, практика” (Умань, 2012); “Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців-педагогів у природничій та технологічній галузях” (Бердянськ, 2013); “Проблеми та перспективи професійної освіти в сучасних умовах” (Умань, 2013); “Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти: досвід та перспективи” (Умань, 2015).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено у 13 публікаціях автора, з них 12 у вітчизняних, з них 6 – статей у фахових виданнях та 1 - у зарубіжному виданні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (290 найменувань, з них 12 – іноземною мовою), 12 додатків на 26 сторінках. Робота містить 13 таблиць на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про апробацію і впровадження результатів, публікації, структуру та обсяг роботи.

У **першому розділі** – “*Теоретичні основи формування в учнів 5-9 класів досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності*” – подано результати проведеного науково-теоретичного аналізу означеної проблеми; проаналізовано дефініцію понять: “самостійність”, “діяльність”, “самостійна діяльність”, “творчість” “досвід” у контексті формування в учнів 5-9 класів

досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності, схарактеризовано традиційні засоби формування досвіду самостійної творчої діяльності школярів на уроках трудового навчання.

Аналіз численних наукових досліджень (О. Ващук, Г. Ігнатенко, П. Дмитренко, Д. Кільдеров, І. Кривда, О. Коберник, Г. Левченко, В. Мадзігон, А. Терещук, Г. Терещук, В. Титаренко, Д. Тхоржевський, Б. Шлейн, А. Цина та ін.) дає підстави стверджувати, що проблема організації самостійної творчої навчальної діяльності учнів у процесі технологічної підготовки на сьогодні є однією з актуальних. Сучасний етап розвитку технологічної освіти характеризується стрімким зростанням обсягу інформації при обмеженій кількості навчального часу та високими вимогами до рівня та якості навчальних досягнень учнів з трудового навчання. На противагу цьому прослідковується зниження інтересу учнів до уроків трудового навчання, зменшується обсяг засвоєного та усвідомленого ними навчального матеріалу, а відповідно – і якість технологічної підготовки. Тому для загальноосвітніх навчальних закладів пріоритетним у технологічній підготовці школярів є формування творчої, активної і самостійної особистості.

У результаті аналітичного огляду джерельної бази дослідження встановлено, що вітчизняними (А. Алексюк, В. Буряк, Н. Мойсеюк, П. Підкасистий, В. Онищук, О. Савченко, М. Фіцула та ін.) ученими напрацьовано значну інформаційну базу щодо різноманітних тлумачень понять самостійність, досвід, діяльність, творчість, самостійна діяльність.

На основі проаналізованих наукових праць нами визначено змістовий аспект поняття “досвід самостійної творчої діяльності учнів”, який ми розглядаємо як комплекс знань і умінь учнів раціонально планувати, організовувати та успішно виконувати індивідуальні навчально-трудова завдання творчого характеру за умов використання нестандартних підходів та відсутності безпосередньої допомоги з боку вчителя технологій.

Тобто, досвід творчої діяльності – це результат творчого й активного засвоєння і застосування набутих знань, умінь і навичок у самостійній, високоорганізованій, мотивованій діяльності, що містить елементи творчості.

Зовні самостійна діяльність виступає у вигляді найрізноманітніших завдань, внутрішньо вона виявляється через пізнавальне чи практичне завдання, яке у трудовому навчанні служить своєрідним імпульсом для включення учня у процес навчально-трудова діяльності. Кожна самостійна діяльність повинна відповідати меті та завданням матеріалу, що вивчається, передбачати поетапне просування від незнання до знання, від нижчого до вищого рівня самостійності.

Обов'язковим елементом організації самостійної творчої навчально-трудова діяльності школярів на уроках трудового навчання є використання комплексу дидактичних засобів, що формують разом зі змістом технологічної освіти її інформаційно-предметне середовище. Встановлено, що найчастіше

вчителі технологій використовують для організації самостійної роботи такі засоби: підручники та посібники (30,7%), класну дошку (60,8%), інструкційні та технологічні картки (45,3%), творче проектування (3,8%), однак недостатньо застосовують сучасні засоби навчання (комп'ютери, робочі зошити, мультимедіапроектори тощо).

У другому розділі – *“Діагностика сформованості в учнів підліткового віку досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності”* – визначено критерії, показники та виявлено рівні сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності та проаналізовано результати констатувального етапу дослідження.

Під критеріями сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів розуміємо суттєві ознаки, що засвідчують становлення і розвиток даного особистісного утворення та відображають досягнення ними певного ступеня засвоєння відповідних технологічних знань та практичних умінь, а також мотивацію навчально-трудової діяльності.

Для об'єктивності та доказовості результатів дослідження нами визначені такі критерії сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів підліткового віку: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та операційно-діяльнісний.

Мотиваційно-ціннісний критерій характеризується такими показниками, як здатність учня ставити перед собою ціль, зацікавленість творчим процесом, позитивним ставленням до самостійної діяльності, до трудового зусилля, до подолання труднощів, прагненням досягнути найкращого результату при виконанні самостійних творчих завдань, до творчого самовдосконалення.

Показниками когнітивного критерію є розуміння учнем суті самостійних творчих завдань, знання етапів та технологій, обізнаність із послідовністю виконання самостійних творчих робіт, поінформованість про творчі методи проектування.

До показників операційно-діяльнісного критерію віднесено вміння самостійно виконувати учнем творче завдання, користуватись робочим зошитом, використовувати творчі методи самостійного проектування; здатність самостійно створювати власні творчі проекти та імпровізувати при цьому.

Виявлено рівні сформованості досвіду самостійної творчої діяльності учнів 5-9 класів у процесі технологічної підготовки.

Початковий рівень – (елементарно-репродуктивний) – учень знаходиться під постійною опікою вчителя: розпізнає об'єкт проектування, дидактичні засоби, технологічний процес, методи та способи навчально-трудової діяльності в межах теми, що вивчається, на основі набутих знань і ззовні заданої орієнтовного алгоритму дій.

Середній рівень – (репродуктивно-відтворювальний) – учень потребує допомоги вчителя: застосовує отриману інформацію у процесі виконання

творчих завдань, трудових операцій, методів виконання через самостійне застосування типових алгоритмів на основі орієнтованого алгоритму дій.

Достатній рівень – (інтуїтивно-дослідницький) – учень потребує деякої корекції діяльності вчителем: виконання етапів проектування через поєднання декількох технологій, покладаючись на інтуїцію, за зразком певної кількості об'єктів проектування шляхом самостійної побудови або трансформації раніше відомої орієнтованого алгоритму дій.

Високий рівень – (творчо-дослідницький) – учень працює самостійно і творчо: систематично виявляє самостійність та творчість у навчально-трудова діяльності, зокрема у процесі проектування та виготовлення об'єктів праці, самостійно здійснює побудову нового алгоритму власної роботи, сприймаючи, осмислюючи та інтерпретуючи об'єктивно нову інформацію.

Результати проведеного констатувального етапу експерименту дали можливість встановити, що в основній школі переважають учні з середнім рівнем сформованості досвіду самостійної творчої діяльності – 32,4%, достатнім – лише 31,2%, а високий рівень мають тільки 14,7% підлітків. На жаль, початковий рівень мають 21,3% школярів, що свідчить про недостатній рівень організації самостійної творчої навчально-трудова діяльності учнів у процесі трудового навчання.

У третьому розділі – ***“Обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності організаційно-методичних умов формування в учнів 5-9 класів досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності учнів на уроках трудового навчання”*** – розроблено структурно-функціональну модель та обґрунтовано організаційно-методичні умови формування досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності, описано формувальний етап дослідно-експериментальної роботи та проаналізовано його результати.

Для забезпечення ефективності формування досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності школярів на уроках трудового навчання, на наше переконання, має бути сформовано системне бачення цієї проблеми, що передбачає наявність певної моделі (рис.1), спроектованої на засадах теоретичного аналізу проблеми та сучасного стану досліджуваної проблеми в педагогічній практиці.

У процесі розроблення структурно-функціональної моделі ми виходили з міркувань, що процес формування досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності учнів повинен бути спеціально організованим, цілеспрямованим та керованим.

Основними структурними компонентами моделі є: мета, принципи, організаційно-методичні умови, етапи, методи, засоби організації і, як результат, належний рівень сформованості досвіду самостійної творчої діяльності.

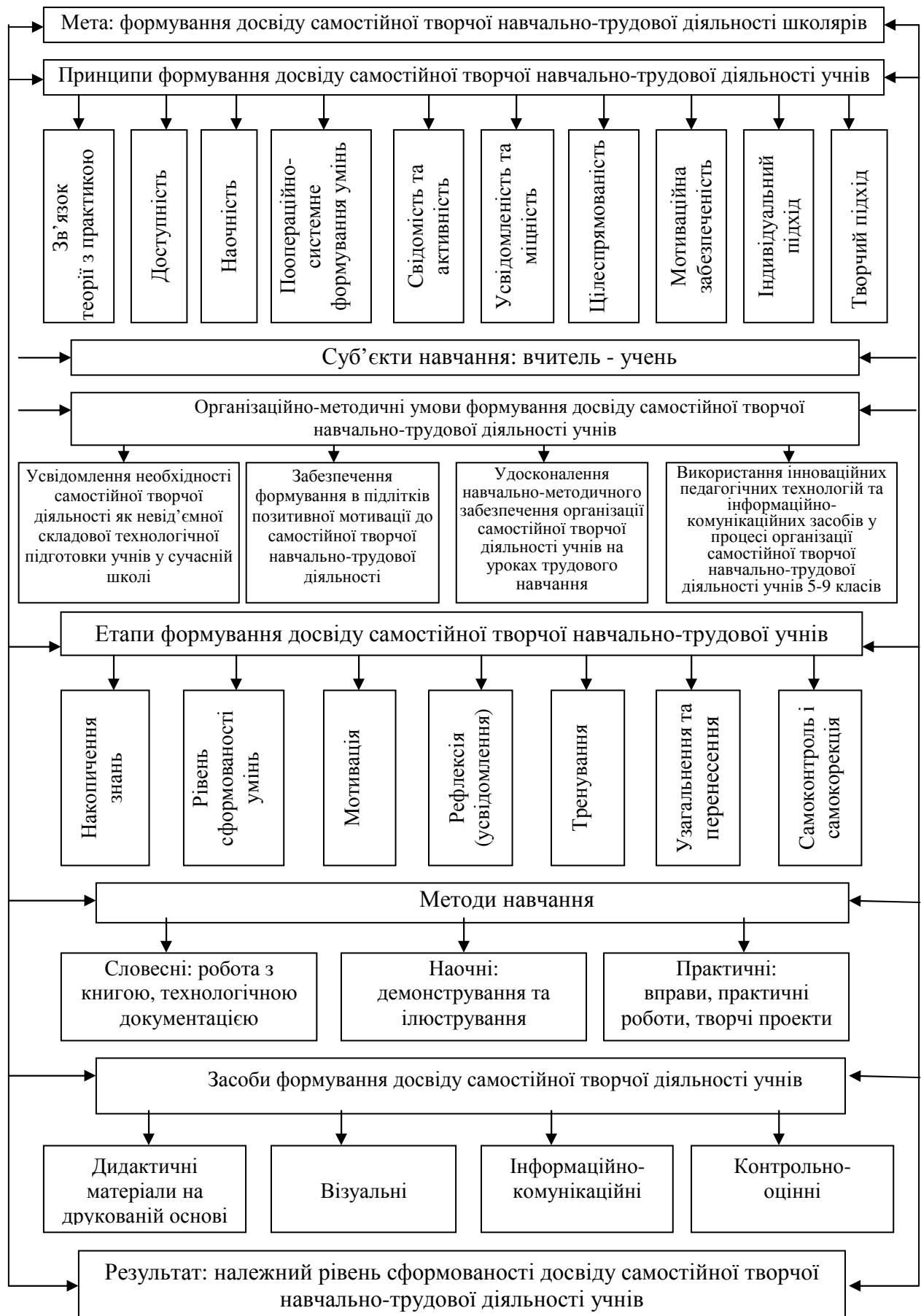

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів

Процес формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів здійснюється на загальнодидактичних принципах навчання: зв'язку теорії з практикою, наочності, доступності, поопераційно-системного формування умінь, самостійності та активності, свідомості та міцності знань, цілеспрямованості, мотиваційної забезпеченості, індивідуального підходу, творчого підходу до навчання.

У моделі процес формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів 5-9 класів на уроках трудового навчання розкривається через систему етапів: накопичення знань, рівень сформованості умінь, мотивація, рефлексія, тренування, узагальнення та перенесення, самоконтроль та самокорекція.

Спроектвана структурно-функціональна модель формування досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності дає змогу: здійснювати розвиток особистості на основі самостійної навчально-трудової діяльності; отримувати зворотну інформацію про зміст та характер самостійної навчально-трудової діяльності учнів на основі її діагностики; стимулювати пізнавальну та трудову активність, самостійність підлітків, формувати в них інтерес до такого виду діяльності, контролювати успішність учнів і коригувати їхні навчальні досягнення.

Ефективність формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів на уроках трудового навчання визначається такими організаційно-методичними умовами: усвідомлення необхідності самостійної творчої діяльності як невід'ємної складової технологічної підготовки учнів у сучасній школі; забезпечення формування в підлітків позитивної мотивації до самостійної творчої навчально-трудової діяльності; удосконалення навчально-методичного забезпечення організації самостійної творчої діяльності учнів на уроках трудового навчання; використання інноваційних педагогічних технологій та інформаційно-комунікаційних засобів у процесі організації самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів 5-9 класів.

Практикою доведено, що усвідомлення вчителем технології, важливості організації на уроках трудового навчання самостійної творчої навчально-трудової діяльності школярів, усвідомлення її як невід'ємної складової навчально-трудового процесу є запорукою виконання першої умови. Самостійність учнів у навчанні забезпечує особистісно зорієнтоване навчання школярів, їхній інтелектуальний розвиток та підвищує інтенсивність навчального процесу. Завдяки сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності учні мають можливість самостійно поглиблювати знання, виконувати практичні завдання, здійснювати самоконтроль, самооцінку та самокорекцію навчально-трудової діяльності.

Друга умова реалізується через створення на уроках трудового навчання сприятливих умов для розвитку в учнів інтересу до самостійної роботи, зацікавленості у виявленні творчості під час виконання навчально-трудових

завдань. Адже саме мотиви пов'язані із задоволенням наявних потреб суб'єкта діяльності, а тому відіграють спонукальну функцію, зумовлюють предметну спрямованість самостійної творчої активності школяра. Досвід самостійної творчої діяльності підлітків формується за допомогою великої кількості мотивів, які є різними за змістом, ознаками, за походженням: соціальні, пізнавальні, професійно-ціннісні. Вагоме місце у формуванні досвіду самостійної творчої діяльності учнів 5-9 класів займають такі мотиви, як пізнавальний інтерес та створення ситуації успіху. Зацікавленість творчим завданням, інтерес до процесу та результату навчально-трудої діяльності виступає спонукою для успішного виконання самостійної роботи. Створення ситуації успіху у будь-якій самостійній навчально-трудої діяльності має на меті вселити в учнів віру в свої можливості, впевненість у якісному виконанні творчої роботи, наполегливість у досягненні певної мети та подоланні труднощів, що лежать на шляху виконання самостійного завдання.

Розробка та удосконалення навчально-методичного забезпечення на уроках трудового навчання є третьою умовою результативного формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів. Комплексне навчально-методичне забезпечення – це планування, розробка та створення оптимальної системи (комплексу) навчально-методичної документації і засобів навчання, необхідних для ефективної організації освітнього процесу в рамках часу і змісту, що визначаються навчальною програмою. Різні засоби навчання мають різні призначення, дидактичні функції та можливості. Комплексність в методичному забезпеченні навчального процесу передбачає добір відповідних засобів навчання з урахуванням їх дидактичних функцій для організації самостійної навчально-трудої діяльності. Ефективним при цьому є використання у процесі трудового навчання робочих зошитів, що є дидактичним комплексом, призначеним для організації самостійної творчої діяльності учнів у класі та вдома, дозволяє економити час та забезпечує можливість виконання більшої кількості навчальних завдань за менший період часу і є доповненням до основного навчального матеріалу.

Використання інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій в організації самостійної творчої навчально-трудої діяльності учнів 5-9 класів є четвертою організаційно-методичною умовою. Саме запровадження інноваційних педагогічних технологій, зокрема методу проектів та навчальних ігор дає змогу сформувати в учнів навички самостійної орієнтації в науковій, навчальній і довідковій літературі, вчить знаходити потрібну інформацію самостійно; зберігає і підсилює самостійність школярів, тобто прагнення самому створювати, творити тощо; привчає школярів до реальної самоосвіти; дозволяє учневі уявляти себе творцем своєї діяльності; розвиває творчу уяву, що є могутнім стимулом народження нових

ідей, пошуку альтернативних рішень, їх аналізу, синтезу, що в майбутньому стане основою інноваційного мислення.

Застосування у процесі організації самостійної роботи учнів на уроках трудового навчання інформаційно-комунікаційних технологій створює умови для пошуку необхідних способів розв'язання творчих ситуацій, моделювання і конструювання творчих об'єктів праці, задовольняє індивідуальні запити кожного учня, робить процес формування означеного особистісного утворення на уроках трудового навчання мобільним, максимально диференційованим та індивідуальним.

Проведений формувальний етап експерименту характеризується масовістю участі в ньому учнів 5, 7 та 9 класів (519 школярів, із яких 261 учень – контрольна група, 258 – експериментальна), адаптацією його до реальних умов роботи міських та сільських загальноосвітніх шкіл, вибором об'єктів спостережень та його організацією.

Кількісна і якісна обробка результатів експерименту засвідчила позитивні зміни за всіма критеріями сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів експериментальної групи. Найбільш відчутні зміни відбулися за операційно-діяльнісним та когнітивним критерієм сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів 5-9 класів.

Порівняльні результати контрольних та експериментальних груп на констатувальному та формувальному етапах дослідження дали змогу зафіксувати позитивну динаміку рівнів сформованості досвіду самостійної творчої діяльності в учнів експериментальної групи у порівнянні з контрольною (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка сформованості в учнів 5-9 класів досвіду самостійної творчої діяльності

Рівні сформованості	Експериментальна група		Динаміка	Контрольна група		Динаміка
	початок експерименту	кінець експерименту		початок експерименту	кінець експерименту	
високий	14,7	23,3	+8,6	14,7	16,1	+1,4
достатній	31,6	39,2	+7,6	31,6	36,0	+4,4
середній	32,4	24,4	-8,0	32,4	29,9	-2,5
початковий	21,3	13,4	-7,9	21,3	18,0	-3,3

На констатувальному етапі дослідження 14,7% учнів мали високий рівень сформованості досвіду самостійної творчої діяльності, а на формувальному – 23,3 %; достатній рівень до початку експерименту засвідчили 31,6 % школярів,

по закінченню – 39,2%; середній рівень сформованості досвіду самостійної творчої діяльності характерний для 24,4 % школярів і 32,4 % на початку експерименту; початковий рівень сформованості досвіду самостійної творчої діяльності мають 13,4 % учнів проти 21,3% – на початку педагогічного експерименту.

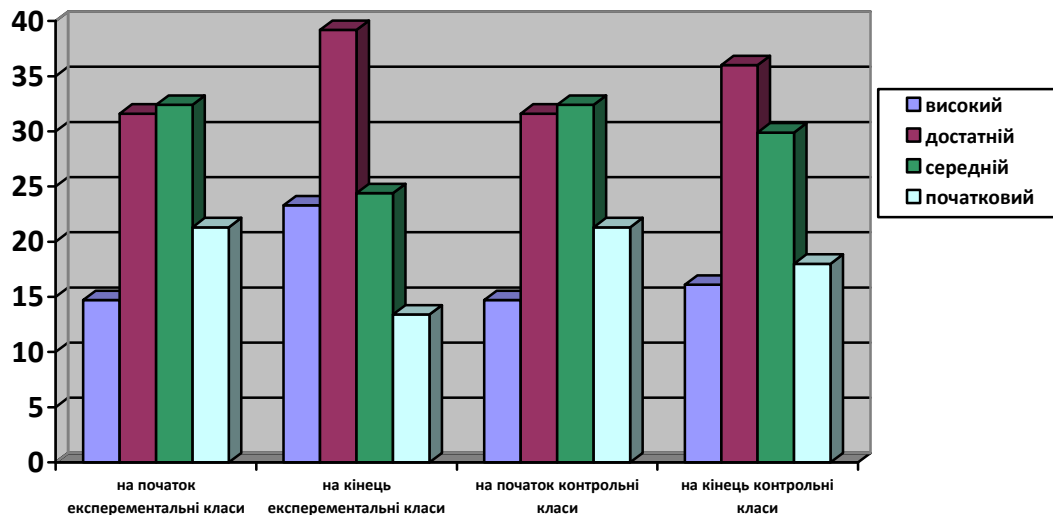

Рис. 2. Динаміка сформованості досвіду самостійної творчої діяльності учнів основної школи

Отже, результати дослідження засвідчили позитивні зрушення в експериментальних групах щодо сформованості досвіду самостійної творчої діяльності учнів (динаміка за високим рівнем становить 8,6%, достатнім – 7,6%). За гендерними ознаками визначено, що у дівчат показник високого рівня зріс на 8,7%, а початкового зменшився на 7,9%, у хлопців дані показники становлять 8,1% та 7,9% відповідно. Зміни, які відбулися, є достовірними, що підтверджується статистичною обробкою результатів дослідження, і доводять дієвість реалізації організаційно-методичних умов та свідчать про досягнення мети дослідження й розв’язання визначених завдань.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено та запропоновано нове вирішення важливої та актуальної проблеми формування досвіду самостійної творчої навчально-трудої діяльності учнів основної школи. Теоретичний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, результати дослідження дали можливість сформулювати такі висновки:

1. Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що проблема формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів у процесі трудового навчання є недостатньо розробленою. Всебічний аналіз понять “досвід”,

“самостійність”, “діяльність”, “творчість” дав можливість уточнити сутність поняття “досвід самостійної творчої діяльності” як комплекс знань і умінь учнів раціонально планувати, організовувати та успішно виконувати індивідуальні навчально-трудова завдання творчого характеру за умов використання нестандартних підходів та відсутності безпосередньої допомоги з боку вчителя технологій. Виявлено, що у педагогічній практиці вчителі технологій недостатньо активно використовують сучасні технології та засоби організації самостійної творчої діяльності учнів на уроках трудового навчання.

2. Визначено критерії та показники сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності учнів 5-9 класів: мотиваційно-ціннісний (здатність учня ставити перед собою ціль, зацікавленість творчим процесом, позитивним ставленням до самостійної діяльності, до трудового зусилля, до подолання труднощів, прагненням досягнути найкращого результату при виконанні самостійних творчих завдань, до творчого самовдосконалення); когнітивний (розуміння учнем суті самостійних творчих завдань, наявність необхідних знань про етапи та технології, обізнаність із послідовністю виконання самостійних творчих робіт, поінформованість про творчі методи проектування) та операційно-діяльнісний (відображає систему загальних інтелектуальних і практичних умінь та навичок, які є основою перетворюючої, творчої, самостійної діяльності, спрямованої, зокрема, на розвиток технологічного мислення, яка забезпечує здатність школярів до збереження культури). На основі визначених критеріїв та показників схарактеризовано рівні сформованості досвіду самостійної творчої навчально-трудова діяльності учнів у процесі технологічної підготовки – високий, достатній, середній та початковий. Виявлено, що в основній школі переважають учні з середнім (32,4%) та початковим (21,3%) рівнем сформованості досвіду самостійної творчої діяльності і тільки 14,7% підлітків мають високий рівень.

3. На підставі аналізу теоретичних джерел та результатів констатувального етапу дослідження розроблено структурно-функціональну модель формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів на уроках трудового навчання. Вона базується на особистісно-діяльнісному, системному, синергетичному, контекстному та інших підходах і включає такі компоненти: мета, принципи (зв'язок теорії з практикою, доступність, наочність, поопераційно-системне формування вмінь, свідомість та активність, усвідомленість та міцність, цілеспрямованість, мотиваційна забезпеченість, індивідуальний підхід, творче навчання), організаційно-методичні умови, етапи (накопичення знань, рівень сформованості вмінь, мотивація, рефлексія (усвідомлення), тренування, узагальнення та перенесення, самоконтроль та самокорекція), методи навчання (словесні, наочні, практичні), засоби (дидактичні матеріали на друкованій основі, візуальні, інформаційно-комунікаційні, контрольні-оцінні) та результат, в основу якого покладено суб'єкт-суб'єктну взаємодію вчителя та учня.

4. Обґрунтовано організаційно-методичні умови формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів основної школи у процесі трудового навчання: усвідомлення необхідності самостійної творчої діяльності, як невід'ємної складової технологічної підготовки учнів у сучасній школі; забезпечення формування в підлітків позитивної мотивації до самостійної творчої навчально-трудової діяльності; удосконалення навчально-методичного забезпечення організації самостійної творчої діяльності учнів на уроках трудового навчання; використання інноваційних педагогічних технологій та інформаційно-комунікаційних засобів у процесі організації самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів 5-9 класів.

В результаті експериментальної перевірки ефективності організаційно-методичних умов виявлено зростання кількості школярів з високим (на 8,6%) та достатнім (на 7,6%) рівнем сформованості досвіду самостійності у навчанні в експериментальних групах. Сумарна кількість досліджуваних, віднесених до груп з високим та достатніми рівнями сформованості досвіду самостійної творчої навчальної діяльності, зросла на 16,4%, порівняно з контрольною групою. Найсуттєвіших змін зазнав низький рівень: на етапі формувального експерименту – 13,4%, в той час, як під час констатувального етапу експерименту було 21,3%.

Розуміючи багатогранність проблеми, ми не претендуємо на її вичерпність. До перспективних напрямів подальшого дослідження відносимо: розробку теоретико-методичних основ організації самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів інших вікових груп, удосконалення змісту самостійної роботи учнів з використанням дидактичних та інформаційно-комунікаційних засобів трудового навчання, організація самостійної позаурочної предметно-перетворювальної діяльності школярів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дослідження

1. Бербец Т. М. Самостійність як складова проектно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання / Т. М. Бербец // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини / [гол. ред. Н. С. Побірченко]. – К. : Міленіум, 2004. – С. 35–42.
2. Бербец Т. М. Самостійна робота учнів під час виконання творчих проєктів / Т. М. Бербец // Трудова підготовка в закладах освіти . – 2004. – № 4. – С. 13–16.
3. Бербец Т. М. Дидактичні можливості засобів навчання для формування самостійності в процесі проектно-технологічної діяльності / Т. М. Бербец // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини / [гол. ред. Н. С. Побірченко]. – К. :

Міленіум, 2006. – С. 135–141.

4. Бербец Т. М. Особливості змісту та класифікації рівнів самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів на уроках технологій / Т.М. Бербец // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. М. Т. Мартинюк]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. – Ч. 2. – С. 26–34.

5. Бербец Т. М. Засоби організації процесу самостійної творчої діяльності учнів на уроках трудового навчання / Т. М. Бербец // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. М. Т. Мартинюк]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – Ч. 3. – С. 35–42.

6. Бербец Т. М. Загальнодидактичні вимоги до структури та змісту робочого зошита як засобу самостійної роботи учнів на уроках трудового навчання / Т. М. Бербец // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць / ред. кол.: І.А.Зязюн (голова) [та ін.]. – К. : Вінниця : ТОВ фірма "Планер", 2014. – Вип. 40. – С. 21–26.

2. Статті у міжнародних наукових виданнях

1. Verbets T. M. Workbooks' Usage In The Course of the Pupils' Independent Creative Educational Work Organization / T. M. Verbets // The Advanced Science Journal. – 2015. Issue 2, – Pp. 50–54.

3. Наукові праці, які додатково відображають зміст дисертації

1. Бербец Т. М. Організація самостійної діяльності школярів у процесі розроблення творчих проектів / Т. М. Бербец // Проектно-технологічна діяльність на уроках трудового навчання: теорія і методика : монографія / Бербец В. В., Бербец Т. М., Дубова Н. В. [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Коберника. – К. : Науковий світ, 2003. – С. 78–86.

2. Бербец Т.М. Трудове навчання. Модуль А. 5 клас : робочий зошит. / Т.М. Бербец. – Умань : ПП Жовтий, 2015. – 108 с.

3. Бербец Т. М. Зміст самостійної творчої діяльності учнів в процесі виконання творчих проектів на уроках трудового навчання / Т. М. Бербец // Професійне становлення особистості. – 2013. – Грудень (№ 3). – С. 163–169.

4. Бербец Т. М. Урок з дисципліни «Трудове навчання». Тема: Технічне конструювання поясного виробу / Т. М. Бербец // Інтерактивне навчання у вищій та середній загальноосвітній школі : зб. розробок занять аспірантів Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини / пед. кол.: Комар О. А., Роєнко Л. М., Шевчук І. В. ; гол. ред. Коберник Г. І. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – С. 10–23.

5. Бербец Т. М. Роль інформаційно-комунікаційних технологій в організації самостійної навчальної діяльності учнів на уроках трудового навчання / Т. М. Бербец // Розвиток національної економіки: теорія і практика : матер. міжнародної науково-практ. конф., 3-4 квітня 2015 року, м. Івано-Франківськ. – Тернопіль : Крок, 2015. – Ч. 1. – С. 380–382.

6. Бербец Т. М. Формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів на уроках трудового навчання : метод. посібник для вчителів загальноосвітньої школи / Т. М. Бербец. – Умань : ФОП Жовтий, 2015. – 93 с.

АНОТАЦІЇ

Бербец Т. М. Формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів основної школи у процесі технологічної підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання технологій. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2015.

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення стану дослідження проблеми формування досвіду самостійної творчої діяльності в учнів 5-9 класів на уроках трудового навчання. Уточнено сутність ключового поняття “досвід самостійної творчої діяльності учнів основної школи”.

Визначено та схарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості досвіду самостійної творчої діяльності учнів основної школи на уроках трудового навчання.

Розроблено структурно-функціональну модель формування досвіду самостійної творчої навчально-трудової діяльності учнів. Обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-методичні умови формування досвіду самостійної творчої діяльності учнів основної школи у процесі технологічної підготовки.

Ключові слова: досвід, самостійність, творчість, навчально-трудова діяльність, технологічна підготовка, уроки трудового навчання.

Бербец Т.М. Формирование опыта самостоятельной творческой деятельности у учащихся основной школы в процессе технологической подготовки. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения технологиям. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2015.

В диссертационном исследовании осуществлено теоретическое обобщение состояния проблемы формирования опыта самостоятельной творческой деятельности в учащихся 5-9 классов на уроках трудового обучения. Анализ научно-педагогической литературы по формированию опыта самостоятельной творческой деятельности учеников, анализ результатов теории и практики формирования в учащихся опыта самостоятельной творческой деятельности в процессе трудового обучения свидетельствует о том, что существует ряд

противоречий между: усилением внимания общества к проблеме формирования творческой и самостоятельной личности и недостаточным использованием потенциала технологической подготовки в решении данного вопроса; объективной потребностью в переориентации вектора образования на повышение уровня сформированности опыта самостоятельной творческой деятельности подростков и отсутствием эффективной методики формирования данного личностного образования в процессе трудового обучения; необходимостью повышения уровня сформированности в учеников 5-9 классов опыта самостоятельной творческой деятельности и применением для этого традиционных средств и технологий учебно-трудовой деятельности.

Опыт самостоятельной творческой деятельности мы определили, как комплекс знаний и умений учащихся рационально планировать, организовывать и успешно выполнять индивидуальные учебно-трудовые задания творческого характера при использовании нестандартных подходов и отсутствия непосредственной помощи со стороны учителя технологий.

Определены критерии и показатели для исследования реального состояния сформированности опыта самостоятельной творческой деятельности учащихся основной школы: мотивационно-ценностный, когнитивный и операционно-деятельностный критерии. По проявлениями и интенсивностью определенных показателей каждого из критериев охарактеризованы уровни сформированности опыта самостоятельной творческой деятельности: начальный (элементарно-репродуктивный), средний (репродуктивно-воспроизводственный), достаточный (интуитивно-исследовательский) и высокий (творчески-исследовательский).

Разработана структурно-функциональная модель формирования опыта самостоятельной творческой учебно-трудовой деятельности учеников, составляющими которой являются: цель, принципы формирования опыта самостоятельной творческой деятельности, организационно-методические условия формирования опыта самостоятельной творческой деятельности, этапы формирования опыта самостоятельной творческой деятельности, методы обучения, средства формирования опыта самостоятельной творческой деятельности и как результат – надлежащий уровень сформированности опыта самостоятельной творческой деятельности. В основу реализации модели положено взаимодействие равноправных субъектов – учителей и учеников, которые взаимодействуют между собой и обеспечивают формирование опыта самостоятельности в обучении.

Теоретически обоснованы и экспериментально проверены организационно-методические условия формирования в подростков опыта самостоятельной творческой учебно-трудовой деятельности (осознание необходимости самостоятельной творческой деятельности как неотъемлемой составляющей технологической подготовки учащихся в школе; обеспечение

формирования у подростков позитивной мотивации к самостоятельной творческой учебно-трудовой деятельности; совершенствование учебно-методического обеспечения организации самостоятельной творческой деятельности учащихся на уроках трудового обучения; использование инновационных педагогических технологий и информационно-коммуникационных средств в процессе организации самостоятельной творческой учебно-трудовой деятельности учащихся 5-9 классов).

Результаты экспериментальной работы по внедрению и апробации организационно-методических условий формирования в подростков опыта самостоятельной творческой учебно-трудовой деятельности подтвердили их эффективность и дают основания утверждать, что поставленные в диссертационной работе задачи выполнены.

Ключевые слова: опыт, самостоятельность, творчество, учебно-трудовая деятельность, технологическая подготовка, уроки трудового обучения.

Berbets T. M. The formation of experience of creative activity of the secondary school pupils in the process of technological training. – The manuscript.

Thesis for the degree of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.02 – theory and methods of teaching technology. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2015

In the thesis the theoretical generalization of the problem of forming an independent creative experience of pupils 5-9 classes at lessons of labor studies and the essence of the key concepts of research "experience", "independence", "activity", "self-activity", "creativity" was made.

Criteria, indicators and levels of experience of self-creative activity of students of basic school at labor lessons were defined and described .

The structural-functional model of experience teaching and self-creative work of pupils was worked out. organizational and methodological conditions of the self-creative experience of secondary school pupils in the process of technological training were proved and tested.

Keywords: experience, self-activity, creativity, studying and vocational activity, technical training, professional training lessons.

Підписано до друку 27.10.2015. Формат 60x90 1/32

Папір офсет.

Обл.-вид. арк. 1,3. Ум. друк. арк. 0,8.

Тираж 120. Зам. № 20049.

Видавець та виготовлювач

ФОП Жовтий О.О.

20300, м. Умань, вул. Садова, 2
(УДПУ, навчальний корпус № 1)

Тел. 097 255 65 07

047 44 3 51 33

093 540 78 82

e-mail: nastek@meta.ua

www.foto-na.net.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 2444 від 22.03.2006 р.